

PRE BOARD EXAM. 2015-16

SUB: Sanskrit

Class : X

Time : 3 Hrs.

MM: 100

प्र.1 उचित चित्वां विकल्पं लिखत—

1. प्राचार्याः इत्यस्मिन् पदे उपसर्गः अस्ति ।
1. प्रा 2. प्रति 3. प्र ।
2. नेदयामः इत्यस्मिन् पदे धातुः अस्ति ।
1. नेष्य 2. नेस् 3. नी ।
3. 'बालिका' इत्यस्मिन् पदे प्रत्ययः अस्ति ।
1. टाप् 2. ताप् 3. जाप ।
4. यण सन्धेः उदाहरण मस्ति ।
1. हिमालयः 2. इत्यादि 3. गणेशः
5. 'ध्यन्ति' इत्यस्मिन् पदे वचनम् अस्ति ।
1. एकवचनम् 2. द्विवचनम् 3. बहुवचन

प्र.2 रिक्तास्थानानि कुरुत—

1. क्षमा शास्त्रं कर यस्यकिं करिष्यति ।
2. ज्येष्ठःकुले लोके ।
3. महर्षिःशरीरेण अमरः अस्ति ।
4. तनेषु विकान्तरा : ।
5. भारतीयैकता संस्कृतम् ।

प्र.3 शुद्धवाक्यानां समक्षं 'आम' अशुद्धवाक्यानां समक्ष 'न' इति लिखत ।

1. कुबेरः रघुं धनं क्षतवान् । ()
2. वृक्षाणां छेदनं मच्छत् पापम् । ()
3. मनव शरीरं देव दुर्लभवम् नास्ति । ()
4. वैदिक काले नारी शिक्षिता आसीत् । ()
5. धनेनं अमृतत्वं प्राप्यते । ()

प्र.4 अधोलिखित शब्देषु चतुर्णां शब्दानां रूपाणि निर्देशानुसारं वचनेषु लिखत ।

1. कवि – चतुर्थी विभक्ति ।
2. नामन् – द्वितीया विभक्ति
3. अस्मद् – प्रथमा विभक्ति ।
4. साधु – षष्ठी विभक्ति ।
6. तत् (पुल्लिंग)– द्वितीया विभक्ति ।

प्र.5 एक पदेन उत्तरं लिखत ।

1. ग्रामे कः वृक्षः आसीत्?
2. घटोत्कचः कया आज्ञाप्तः ।
3. वासुदेव कस्य प्रिय शिष्यः आसीत् ।
4. भारतस्य प्रथम प्रधानमंत्री कः आसीत् ।
5. रथकाररभ्य नाम किम् आसीत् ।

प्र.6 अधोलिखित गद्यांशेषु प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृत भाषायां लिखत ।

- क. 'बुन्देल केसरी' इति विख्यातस्य छत्रसालस्य जन्म (1649) स्कोनपन्चाशदुत्तरपोऽशततमे ईस्वीय मध्यप्रदेशस्य टीकमगढ़ जनपदस्य मयूर पर्वतीय क्षेत्रे वर्तमान लिघौरा विकास खण्डे ककरचयनग्रामे अभवत् । छत्रसालस्य मातुनभि सारन्धा देवी पितुनमि च

श्रीचम्पाराय इत्यासीत्। अयं वीरः बाल्यकालादेव भारतमाताएं मुगलशासनात् विमोक्तुं प्रयतते स्म।

1. बेन्दुल केसरी इति का विख्यातः अस्ति।
2. छत्रसालस्य जन्म कदा अभवत्।
3. मध्यप्रदेशस्य कस्मिन् जनपदे ग्राम च छत्रसालस्य जन्म अभवत्।
4. छत्रसालस्य मातुः पितुः च नाम लिखत।
5. अयं वीरः बाल्यकालादेव कां मुगलशासनात् विमोक्तं प्रयतते स्म।

ख. तस्मिन् काले भूलोके गद्य न आसीत्। आकाशमार्गे तस्याः प्रवाहं सोढुं भूमिः शक्ता न आसीत्। तो प्रथमतः गृहीतुं परमेश्वरः एवं शक्तः आसीत्। तस्मात् ईश्वरं ध्यात्वा भागीरथः तपः कृतवान् सहस्रवर्षानन्तरम् एवं ईश्वरं आकाशगङ्ग एव जटायु गृहीतुम् अङ्गीकारं दत्तवान्। एव सा नदी ईश्वरस्य जटायु प्रथमं पतितवती।

1. तस्मिन् काले कुत्र गङ्ग न आसीत्।
2. आकाश मार्गे कस्याः प्रवाहं सोढुं भूमिः शक्ता न आसीत्।
3. गंगाम् प्रथमतः गृहीतुं कः शक्तः आसीत्।
4. कः तपः कृतवान्।
5. ईश्वरस्य इत्यस्य पदस्य विभक्ति वचनस्य लिखत।

प्र.7 एकवाक्येन उत्तरं लिखत।

1. ब्राह्मण परिवारः केन समासाहितः।
2. दयानन्दस्य जन्मनाम् किम् आसीत्।
3. मे मनः किम् अस्तु।
4. महर्षि केषाम् उद्दाराय सदैव अभवत्।
5. रथकारः पर्वतदेशे किमर्थं गतः।

प्र.8 अधोलिखित पद्यांशेषु पद्यांशद्वयस्य प्रश्नानुत्तराणि लिखत।

भुवान एष वः परीक्षणरम् काल आगतः ।

हिमालयस्य रक्षणे समुधताः रथ सर्वतः ।

अयं सखा पुरातनोऽस्य भारतस्य विद्यते,

स्वकर्मणि प्रवर्तिनुं कदापि नैव खियतेन्ये ॥

1. भुवान एषः वः कस्य कालः आगतः ।
2. कस्य रक्षणे समुधताः रथ सर्वतः ।
3. अस्य पुरातनोऽस्य भारतस्य कः विद्यते ।
4. कस्मिन् प्रवर्तितुं कदापि नैव खियते ।
5. कदापि इत्यस्य पदस्य सन्धि-विच्छेद कृत्वा सन्तिः नाम लिखत ॥

ख. दरिद्रता धीरतया विराजते ।

कवस्त्रता शुमलया विराजते ।

कदन्नता चोढणतया विराजते ।

कुरुवता शीलतया विराजते ।

1. दरिद्रता कया विराजते ।
2. का शुभ्रतया विराजते ।
3. कुरुपता शीलतया विराजते ।
4. शीलतया का विराजते ।
5. विराजते इति पदस्य धातुं लकारं पुरुषं वचनं च लिखत ।
6. दरिद्रयं इत्यस्य पदस्य पर्याय शब्दम् लिखत ।

प्र.9 युग्य मेलनं कुरुत ।

1. मनः ज्योतिषाम् — वृद्धः
2. द्विजश्रेष्ठः — वृक्षः
3. समस्य सदुपयोग — एक ज्योतिः
4. प्रकृति दत्तः वरं — कर्तव्यः

प्र.10 कंठस्य श्लोक लिखत— (जो इस प्रश्न पत्र में न आये हो)

प्र.11 अधोलिखित वाक्यानां कथानुसारेण क्रम संयोजन कुरुत—

1. ततः वासुदेवः रामनाथपुरं प्राप्त रामदेवस्य गृहम् अगच्छत् ।
2. गङ्गतीरे मार्कण्डेय नाम कश्चन मुनिः वसति स्म ।
3. शिष्यः अनन्तरं रामनाथपुरं प्रति प्रस्थितवान् ।
4. वासुदेवः तस्य प्रिय शिष्यं आसीत् ।
5. किञ्चिद्ग्रे गतः वासुदेवः कञ्चित् देवालयम् अपश्यत् ।

प्र.12 स्वप्राचार्यस्य कृते अवकाशार्थम् एकं प्रार्थना पत्रं संस्कृते लिखत । स्वस्थ मित्रस्य कृते अध्ययनं वर्णनम् एकं पत्रं संस्कृते लिखत ।

प्र.13 निबंध लिखत । किसी एक विषय पर

1. उत्सवाः
2. छात्रजीवनम्
3. मम दिनचर्या